

STARA PRAVDA

Tednik za slovenska vprašanja

Leto I.

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in uprava: Ljubljana, Breg štev. 12 — Račun poštne hranilnice štev. 13.763

Cena: letno Din 35, polletno Din 18, mesečno Din 3, inozemstvo: letno Din 70, polletno Din 35, mesečno Din 6.

Štev. 6

Za svoboden razgovor

Kadarkoli je bil v zadnjem času napravljen poskus, da se združijo vse slovenske skupine, ki soglašajo v tem, da je mogoče braniti slovenske interese samo v okviru Združene opozicije odprto in moško stoječ doma in v Belgradu na slovenskem narodnem stališču, je „Slovenec“ tak poskus grobo in besno napadel. Način „Slovenčevega“ pisanja odkriva, da ga ob takih prilikah vodita slaba vest in strah. Temu primerno je njegovo orožje. Po našem mnenju je potrebna polemika. Ali je po takem pisanju še mogoča?

V zadnji številki smo objavili glavne odstavke napada, ki ga je „Slovenec“ prinesel na vse opozicijske slovenske skupine. Pozabimo za trenutek na vse zavestno neresnično in podlo, kar ta napad vsebuje. Kljub „Slovenčevi“ zli volji najdemo v članku dve mesti, ki omogočata poskus resne polemike.

Prvo mesto, ki ga imamo v mislih, pravi, da je zemljepisni in politični položaj slovenskega naroda tako zapleten, da se je ponesrečila že cela vrsta poskusov, razvozljati in izboljšati ta položaj. Drugo omenjenih mest vsebuje trditev, da v snujoči se skupnosti ni nobenega znanega borca za slovenstvo. Pogovorimo se o teh dveh stvareh.

Vsi se strinjamo v tem, da je položaj našega naroda silno težak. To spoznanje je izhodišče snujoče se skupnosti. In to spoznanje je tako odločilno za vso politiko, da lahko rečemo, da dejanski že obstoji slovenska fronta, fronta vsega slovenskega naroda v skupnosti tega spoznanja.

Toda pri tem spoznanju ne moremo obstati. Od skupnega spoznanja moramo do skupnega dejanja. Če bo elementarna sila spremenila tok hudournika in ga obrnila na polje dveh sosedov, enega klerikalca, drugega liberalca, potem tadva ne bosta najprej drug drugega prepričevala, čigav nazor je pravi. Zdrava pamet jima bo velevala, da se skupno lotita zaježovanja.

Ali ni čas, da to tisočletno skušnjo iz zasebnega življenja prenesemo na politično področje? Drugod po Evropi so to že poskusili. Zakaj bi mi Slovenci ne storili enako, zlasti ko smo mi ali vsaj slovenska mladina prišli na skrivnost skupnih front davno pred ostalo Evropo.

Govori se, da je napisal zadnji napad v „Slovenec“ mlad žurna-

list, s katerim smo še l. 1931. in l. 1932. skupaj demonstrirali na ljubljanski univerzi proti tedanjemu neslovenskemu in protislovenskemu režimu. Ali se ta tovariš ne spominja več, kako smo takrat skupno korakali za slovensko stvar? Ali se ne spominja več, kako smo skupno ugotovili skupni smoter in skupaj izbirali način boja?

Ponesrečila se je že cela vrsta poskusov, ki naj bi razvozljali in izboljšali slovenski položaj — pravi naš tovariš, ki je takrat pisal v „Slovenec“ in danes piše vanj. Ali se je ponesrečil tudi poskus, katerega sta on in njegov list zastopala pozimi 1931/32? Ali je ta poskus sploh bil napravljen?

Nočemo odrekati dobre volje za slovensko stvar svojemu nasprotniku. Toda tudi mi zahtevamo priznanje svoje dobre volje. Z drugimi besedami — zahtevamo svobodno polemiko med Slovenci o najboljši poti iz težkega položaja.

In kot prvo vprašanje bi mi v polemiko postavili to, kar nam „Slovenec“ člankar očita. Vprašamo namreč: Zakaj ni v snujoči se slovenski skupnosti nobenega znanega borca za slovenstvo? Snujoča se opozicija podpiše in za svojega sprejema program, katerega so ti znani borci za slovenstvo proglasili l. 1931. in na katerem se je takrat združila vsa slovenska mladina. Zakaj so ti znani borci opustili svoj takratni program? Ali se je kdaj v slovenski javnosti debatiralo o opustitvi tega programa? Mi ne vemo, zakaj naj bi več ne veljal.

Drugo vprašanje bi pa naslovili na vas, tovariši in sobojevniki iz tedanjih let. Ali ste takrat ravnali samo po diktatu svoje stranke, v njeno trenutno korist, ali pa po svoji notranji potrebi, iz bolečine svojega srca in stiske svoje duše? Ali ne čutite nobene potrebe javno razpravljati o teh vprašanjih?

Vi ste dolžni javno izpregovoriti, vi ste dolžni izbojevati svobodo za ta razgovor.

Dr. Joža Vilfan.

„Narod in narodova zavednost“

Pod tem naslovom je objavil „Slovenec“ 17. t. m. uvodni članek, ki je vsestransko zanimiv. Zanimiv je tako po svojih ugotovitvah o narodni zavesti sploh in še posebej o narodni zavednosti Slovencev in drugič je zanimiv zato, ker je napisan od tam, kjer že dolgo nismo brali kaj sličnega, kjer ne marajo — po njih sedanji politiki sodeč — zaradi lastnih koristi upoštevati vsak dan močnejše slovenske narodne zavesti. Članek se v odstavkih glasi:

„Dokler se narod ne zaveda svoje samobitnosti in tega na neki način ne razodene, zunanji svet ne računa z njim. Šele, kadar svetu čeprav samo svojim najbližjim sosedom pokaže svoj svojstveni obraz, svojo kulturo, svojega duha, kadar se samega sebe zave, šele takrat je kot narod stopil v družino drugih narodov...“

...narod, ki se zaveda svoje samobitnosti in pravic do ozemlja, kjer strnjeno prebiva, ni nevaren drugim narodom, ki se prav zavedajo samega sebe in „tujega nočejo, svojega ne dajo.“ Nevaren je le pohlep po tuji zemlji, nevarna je le ošabnost, če se kak narod smatra za nekaj več in če misli, da ima pravico gospodovati drugim narodom... In zadnji in edini smisel vse toliko propagirane mednarodnosti je prav v tem, da so si prav vsi narodi med seboj enaki, veliki in majhni in da imajo vsi pravico, s svojim trudom svobodno živeti na svoji zem-

lji in da ni na svetu narodov, ki bi imeli pravico gospodovati in narodov, ki bi imeli dolžnost drugim služiti...“

Slovenci smo že stopili v mednarodno-družičino, sicer zelo skromno, vendar pa mnogo bolj s slovenskim duhom kakor pa s slovenskim številom. Šele statistik, ki se zanima za število, iznajde, da je to pravzaprav majhen narod in zgodovinar in politik proučuje, kakšna je bila preteklost in sedanjost tega majhnega naroda...“

Nad Slovenci se še nikdar ni nihče pritoževal, da bi kdaj s svojo zavednostjo motili mednarodni mir... Vse drugo bi še bilo, pridnost, poštenost, podjetnost... ni pa v nas dovolj narodne zavednosti. Res je, da je bilo treba to zavednost skozi stoletja pod mernikom gojiti, toda danes, ko je tuji obroč počil, bi bil pa že čas, da kot narod stopimo na beli dan.

Najhujša je naša bolezen — število. „Mi smo majhen narod, kaj pa hočeš, saj vidiš, da nas je premalo,“ tako vsi strahopetci in tudi narodni izdajalci opravičujejo svoje skrivanje in potuhnjenost. Zgodovina pa uči, da usode narodov ne odločuje njihovo število. Sicer pa pri slovenski narodni zavednosti ne gre za to, da bi Slovenci na svoj račun trebili pragozde po Afriki ali lovili kite po severnih morjih, ampak samo zato, da bi nam za obnašanje na svoji zemlji ne bilo treba polagati računov. To pa je dosegljivo, kljub našemu majhnemu številu, saj smo doslej gosti naseljeni.

Toda mi nimamo slavne preteklosti, nimamo v zgodovini slavni kraljev, zma-

govitih vojska itd. Vse polno izgovorov, ki naj nam prikrijejo dejstvo, da imajo slavno preteklost samo tisti narodi, ki imajo slavno sedanjost. Če sedanjosti nimajo, jim vsi muzeji nič ne pomagajo...“

...Narod, čim je enkrat prebujen in zaveden, se vztrajneje upira smrti, kakor družina ali vas. Narod stoji, ako — samega sebe ne pozabi, ako se kljub zunanjim oviram zaveda svoje skupnosti in jo brani... Narod ne visi v zraku, narod ni samo v knjigah, narod je v tisoč in tisoč posameznikih.“

Točne so te ugotovitve. Strinjamo se z njimi. Le nekaj nas loči: Ne samo, da si želimo, da bi bil narod zaveden, da bi se zavedal potrebe po slovenski skupnosti, ki je pogoj njegovega nadaljnega obstanka, hočemo več, hočemo biti v svojem spoznanju in delu dosledni! Hočemo to narodno zavednost vzbujati in negovati. Kdor pa si iskreno želi močne narodne zavesti, mora gledati na to, da bo narod dobil priliko svojo narodno zavest pokazati. Kdor se sklicuje na narod, mora dati narodu priliko, da pove, kaj hoče in zahteva, mora biti pripravljen od naroda sprejeti pohvalo in — obsodbo. Tako je pošteno, dosledno in demokratično!

Kajti, — tako končuje gornji članek:

„Dokler si samo želimo, da bi bil narod zaveden, sami pa si ne upamo postati zavedni Slovenci, ni nič. Vsak izmed nas je stokrat na dan postavljen v priliko, da pokaže svojo ljubezen in spoštovanje do naroda in zlasti da slabotne bodri. Kadar bo vsak izmed nas v vseh razmerah zaveden in dosleden Slovenec, takrat bo tudi slovenski narod bolj zaveden in boljše mu bo!“

„Samouprava“ in občinske volitve

Uradno giasilo JRZ „Samouprava“, ki izhaja v Belgradu, je prinesla naslednje:

„Na vsak način bo eno izmed sredstev za hitrejšo politično normalizacijo razpis občinskih volitev. Znano je, da so bile volitve v vaške in trške občine izvršene v znamenju Jugoslovanske nacionalne stranke, pod znanimi okolnostmi, ki niso nikakor izraz ljudskega razpoloženja...“ „Naša želja je, da se prihodnje volitve izvedejo v svobodi in da se na njih spoštuje tuje prepričanje, dokler je v skladu s pozitivnimi zakoni. Ne želimo vsiljevati svojega prepričanja drugemu, kot so to delali naši predhodniki na oblasti.“

Kakor znano je še popolnoma v veljavi stari volilni zakon iz časov JNS. Volitve so javne. „Samouprava“ ne pove, ali si predstavlja svobodne volitve na podlagi teh zakonov ali pa misli na nove, svobodne in tajne volitve.

Iz notranje politike

Shod JRZ v Rajhenburgu.

G. minister dr. Miha Krek je zlasti po shodu v Vel. Laščah zaslovel kot mož, ki vsako stvar imenuje po svojem imenu. Preteklo nedeljo je imel shod v Rajhenburgu. Povedal je, kako gleda on na notranje politični položaj. Parlamentarna opozicija se je izkazala kot nesposobna za resno delo, izvenparlamentarna opozicija pa da se ne more zediniti. Kot hvalevredno je poudaril, da se danes nihče ne upa nastopati odprto za fašizem.

Med drugim je naglasil, da je „dr. Korošec uvedel svobodo zborovanja in shodov za vse državljane, da morejo danes tudi Hrvatje svobodno zborovati in razširjati svoja načela. Edina stvarna politika, ki more voditi do uspehov, je politika popolne enakopravnosti vseh državljanov pred vsemi zakoni. Dr. Korošec to politiko dosledno izvaja in ga pri tem ne motijo nobeni vplivi ne z desne ne z leve.“

Kongres JNS v Belgradu.

Dne 30. jun. in 1. jul. se bo vršil kongres JNS v Belgradu. Jezenesariji pripravljajo kongres z banovinskimi konferencami. Taka konferenca se je vršila tudi v Nišu preteklo nedeljo. Vsi govorniki so poudarjali, da je osnova njihove stranke šestojanuarski manifest.

Predsednik stranke Uzunović se je branil očitkov korupcije. (Dobremu Slovincu se niti ne sanja, o kolikih aferah govore doli.) Glede programa pa je izjavil: „Mi smo vsi za en narod, eno ime, vsi smo bratje, vsi Jugoslovenci. Kdor misli, da more kaj drugega biti, se moti.“ (Kaj pravi na to „Jutro“, ki je ob suhem kruhu opozicije nenadoma odkrilo „plemensko“ slovensko ime?)

Ali se bo posrečilo?

Na niški konferenci je senator Banjanin tudi izjavil: „Vem, da je tudi zunaj vrst JNS dobrih jugoslovenskih nacionalistov. JNS je zato pripravljena zbrati vse one, ki se želijo boriti, da ohranijo temelje domovine in zavarujejo njeno bodočnost.“

Te besede potrjujejo, da se pripravljajo združitev vseh nacionalistov okrog JNS.

V tako imenovano nacionalno fronto naj bi se združili jezenesariji, Hodžerovi borbaši, Pohorci, Jeftičevci, skupina Ign. Stefanovića in Narodni delovni klub. Toda v tej fronti obstoje dve skupini. Skrajneži hočejo imeti za predsednika Pero Živkovića, ostali pa, med katerimi so glavni skrbijanski politiki, pa so za dosedanjšega predsednika Uzunovića. Če bi zmagali skrajneži, bi Uzunović izstopil iz stranke. Po „Slovenčevem“ poročilu ni izključeno, da se ne bi v takem primeru Uzunović priključil JRZ. Širijo pa se tudi govornice, da se misli Uzunović približati skupini Miše Trifunovića, t. j. oni skupini radikalov, ki je pred kratkim vstopila v Združeno opozicijo.

Na vsak način se vedno bolj kaže, da je JNS pred vsem stranka prečanskih centralistov, onih „jugoslovenskih“ Slovincov in Hrvatov, ki nimajo med narodom nobene zaslombe.

Prvikrat po osmih letih.

Desno krilo srbskih zemljoradnikov, ki jih vodi Joca Jovanović, je imelo v nedeljo okrogno konferenco v Belgradu. Bila je prva konferenca po osmih letih. To je tudi poudaril Jovanović in rekel,

da Stojadinovićevega vlada daje vsaj neko svobodo

V zunanji politiki, je rekel, vlada danes sila. Pogodbe ne veljajo več. Najprej je pričela trgati mednarodne pogodbe Italija, sedaj pa dela isto Nemčija. Majhne države bodo enako storiše. Največja nevarnost za nas da je vrnitev Habsburžanov na avstrijski prestol.

Glede narodnega vprašanja je izjavil: „Mi smo za narodno zedinjenje Srbov, Hrvatov in Slovincov na osnovi ravnopravnosti!... Niti vera niti pleme ne more nikdar igrati nobene vloge.“ (Zdi se, da tudi srbijanske stranke, ki so v Združeni opoziciji, razen levega krila zemljoradnikov pod Dragoljubom Jovanovićem, ne razumejo narodnega vprašanja. Zato pa smo Slovenci najtesneje zvezani s Hrvatji, ki imajo v tem oziru isto stališče kot mi. Op. ur.)

Milan Gavrilović je v svojem govoru o politiki Združene opozicije izjavil, da Združena opozicija zahteva svobodno izvoljeno skupščino, ki bo brez nadglasovanja rešila hrvaško vprašanje.

Tudi Srbi dobijo »Sloga«.

Ob priliki zemljoradniške konference je bila ustanovljena tudi srbska „Sloga“. Ta kmetiška gospodarska zadruga bo ravnala enako kakor hrvaška in slovenska „Sloga“. Sedaj imajo vsi trije narodi enako organizacijo za boj kmetov.

Obletnica smrti.

Hrvatji so se v teh dneh spominjali žalostne smrti Pavla Radića in Jurija Basarička. Posebno svečana je bila spominska svečanost v Zagrebu. Po žalni maši, pri kateri so bili vsi politiki in organizacije, je šel sprevod na pokopališče, kjer so se Hrvatje poklonili spominu svojih mučnikov.

V Sloveniji

radi splošnih razmer ni bilo nikakih javnih zborovanj, manifestacij ali sestankov Združene opozicije.

Politika po svetu

Sankcije se bodo odpravile. Angleška vlada se je odločila, da bo na sestanku Zveze narodov ob koncu tega meseca predlagala, naj se sankcije odpravijo. To pomeni popoln prevrat ne le v angleški politiki, temveč sploh v mednarodni politiki, ki se naslanja na Zvezo narodov. Minulo jesen se je najbolj zavzemala za sankcije proti Italiji prav Angleška. Zdaj pa njena vlada izjavlja, da se ne da nič napraviti proti zavojevanju Abesinije. Tako bo v resnici Italija za svoj napad še poplačana. Obenem pa je to slab zgled, nevaren zlasti manjšim državam, da jih brez odpora in protesta drugih sil večje države enostavno zavojujejo. Obenem bo angleška vlada predlagala preureditev Zveze narodov tako, da bi se načelo skupne varnosti v resnici opustilo. Dolžnost medsebojne pomoči naj bi se omejila in v posameznih sporih bi države morale pomagati samo, če so neposredno prizadete. Z odpravo sankcij se bo položaj v Evropi samo poslabšal, ker se s tem v resnici pomaga Italiji. In nihče ni prepričan, da bo Italija zadovoljna, zdaj ko ima Abesinijo.

Francoska vlada Ljudske fronte nadaljuje z delom. Prvo skupino zakonov, o katerih smo poročali v zadnji številki, je sprejel tudi senat. Ti zakoni so zdaj končno veljavno sklenjeni. Zdaj pride pred parlament druga skupina zakona, med katerimi sta najvažnejša zakon o preureditvi Narodne banke in o poddržavljenju oboroževalne industrije. Dalje pripravljajo francoska vlada amnestijo in razpust desničarskih in fašističnih bojnih organizacij, od katerih so znani zlasti „Ognjeni križi“.

Sirija in Libanon — samostojni državi. Francoska vlada je ugodila zahtevam prebivalstva v Siriji in Libanonu, ki sta zdaj mandatno ozemlje francoske republike (to je ozemlje, katerega upravo je Zveza narodov poverila Franciji in je torej nekaka kolonija). Zastopniki francoske vlade in prebivalstva v Siriji ter Libanonu so izdelali načrt, po katerem postaneta obe pokrajini samostojni državi. Med seboj bosta v razmerju konfederacije. Imeli bosta le nekatere stvari skupno, do Francije pa bosta v razmerju zaveznih držav. Samostojnost obeh držav se bo kazala tudi v tem, da bosta

obe že to jesen postali članici Zveze narodov.

V Belgiji se je po treh tednih končno sestavila nova vlada, ki pa ni nič novega. Sestavljena je kakor dosedanja iz treh največjih strank: socialistične, katoliške in liberalne. Takoj ob svojem nastopu je bila zaposlena z veliko stavko, ki jo je začelo 110.000 rudarjev po vsej Belgiji in ki se je razširila še na nadaljnje tisoče delavcev iz drugih podjetij. Slednjic je po enem tednu prišlo do načelnega sporazuma med zastopniki delojemalcev in delodajalcev, ki ga morajo oboji še potrditi: 1. najmanjša mezda za odraslega delavca za 8urni delovnik znaša 32 frankov; 2. teden plačanega dopusta delavcem, ki so več let zaposleni v istem podjetju; 3. delavci se bodo mogli organizirati v svojih strokovnih organizacijah; 4. 40urni delovni teden v težjih industrijah.

Stavke drugod. V Litvi so začeli stavkati delavci vseh zasebnih podjetij in uslužbenci tiskarn. Stavkajoči so ustavili v glavnem mestu Kovnu ves promet. Prišlo je do ostrih spopadov s policijo, ki je nekaj ljudi ubila, in mnogo ranila.

Veliko stavkovno gibanje je tudi v Španiji, kjer so začeli stavkati delavci in uslužbenci mnogih trgovinskih in industrijskih podjetij. Samo v Kataloniji stavka 100.000 delavcev. V Avstriji je prišlo do prvega sporazuma: 40urni delovni teden za delo v rudnikih in 44urni za delo izven rudnikov, starostno zavarovanje in pokojnina, ki se pridobi s 53 leti.

Nova ustava Sovjetske zveze. Vsi listi poročajo o novi ustavi, ki jo za novo leto pripravljajo Sovjetska zveza. Sestavljena bo iz 11 enakopravnih socialističnih republik (zdaj jih je 7). Najvišji organ državne oblasti je vrhovni svet, ki sestoji iz 2 zbornic. Poslanci za prvo zbornico se bodo volili z neposrednim, splošnim in tajnim glasovanjem, v drugo pa bo vsaka republika poslala 10 zastopnikov. Važna je pravica, ki jo bodo imeli volilci, da odpokličejo poslanca, ki ne bi delal v njihovo korist, in izvolijo novega. Vrhovni svet si voli svoje predsedstvo 37 članov, predsedstvo pa voli vlado, ki se imenuje svet ljudskih komisarjev. Torej tudi v tem vidimo zanimivo novost, da bo vlada izvoljena in ne imenovana kot je to običaj v demokratičnih državah Ev-

rope. Pri sodstvu sodijo poleg poklicnih sodnikov tudi zastopniki ljudstva (nekaki porotniki, ki smo jih nekoč poznali tudi mi).

Državna ureditev sloni na družbeni lastnini, ki je ali državna ali skupna zadržna lastnina. Zasebna lastnina je dopuščena le za malo gospodarstvo kmetov in obrtnikov, ki se vrši z osebnim delom. Velja načelo: Kdor ne dela, naj tudi ne je. Vsakdo po svojih sposobnostih, vsakdo po svojem delu. Vsi državljani so enakopravni in imajo pravico do dela. Velja 7urni delovnik. Dalje imajo državljani pravico do starostnega, nezgodnega in bolezenskega zavarovanja, do brezplačnega pouka, do demokratičnih svobod tiska, združevanja, zborovanja, če je to korist delovnim slojem in krepki socialistično ureditev. Vsi državljani imajo že z 18. letom splošno, enako, neposredno in tajno volilno pravico.

V parlamentu Češkoslovaške republike, in sicer v njegovem zunanjem političnem odboru, se je vršila debata o zunanji politiki. Med najvažnejšimi govorniki je bil poslanec češke ljudske katoliške stranke monsijor Svetlih. Dejal je, da se Češkoslovaška ne sme naslanjati niti na Nemčijo niti na Italijo. Nekateri se navdušujejo za Italijo, ki pa ima vedno svoje posebne imperialistične smotre. Poslanec Svetlih je poudaril, da je edina zaslomba Češkoslovaške Sovjetska zveza, katere ugled in moč sta vedno večji in ki bi danes mogla voditi vojno tudi na dveh frontah (= proti Nemčiji in Japonski). Zavezništvo Češkoslovaške s Sovjetsko zvezo je bila edina prava in zdrava misel. Češkoslovaška se mora otresti vsakršnih vezi z diktatorskimi državami in voditi svojo politiko s Sovjetsko zvezo in Malo zvezo. — Poslanec slovaške ljudske katoliške stranke Sidor je na isti seji z vso odločnostjo nastopil proti zvezi s Sovjetsko zvezo in zagovarjal sporazum s Poljsko.

Vprašanje, ki naj ga rešijo bralci

Glasilu srbske zemljoradniške stranke „Selo“ prinaša v svoji številki od 17. t. m. na prvi strani pod velikim naslovom „Velika zemljoradniška konferenca v Belgradu“ naslednje napoved:

„V nedeljo 21. junija 1936. l. se bo ob 10. uri dopoldne vršila v kavarni (hotelu) „Slaviji“, Svetosavska ul. št. 2 v Belgradu velika zemljoradniška konferenca z naslednjim dnevnim redom:

1. Začetek konference in izvolitev predsedništva;

2. Jovan M. Jovanović, šef zemljoradnikov govori o splošnem političnem položaju;

3. Dr. Milan Gavrilović, podpredsednik G. I. O. S. Z. in član delovnega odbora Združene opozicije, govori o politiki Združene opozicije;

4. Dr. Miloš Tupanjanin, bivši poslanec zemljoradniške stranke govori o nadaljnji akciji in delu zemljoradniškega gibanja;

5. Poročila Akcijskega odbora;

6. Govori zemljoradniških prvakov iz raznih krajev naše države in delegatov iz Srema, D. Banata in Belgrajskega okrožja in

7. Volitev akcijskih odborov za volitve.

Pravico odločanja bodo na konferenci imeli samo vaški delegati, ki bodo imeli posebne legitimacije za vstop s podpisom g. dr. Milana Gavrilovića.

Zemljoradniški akcijski odbor.

Nastane vprašanje, zakaj tudi slovenska opozicija ne sklicuje takih konferenc. Prosimo svoje bralce, da nam skušajo rešiti to uganko.

Listi pišejo:

„Delavska Politika“

20. junija 1936.

„Uvidevamo, da je demokracija potrebna... Zato mislimo, da je v današnjih razmerah poleg socialnega glavni problem demokracija. Okoli tega problema se morajo združiti vsa ona gibanja, ki žele objektivno demokracijo iskreno... Problem popolne demokracije mora postati edina skupna točka, ki nas utegne povesti iz današnjega kaotičnega razkrajanja ter zaruztu vse duhovne in fizične sile k aktivnemu sodelovanju.“

Idealistična je morda misel, ali nujnost položaja zahteva, da je politična javnost upošteva ter s svojim nastopom prisili tudi one k temu koraku, ki se mu v škodo naroda in kulture še vedno upirajo.“

„Slovenska Zemlja“

15. junija 1936.

„...Slovensko delavstvo se ne sme dati voditi od nekega neizpremenljivega nauka, ki bi veljal povsod in vedno, da namreč delavstva narodno vprašanje ne briga in da naj prepušča njegovo rešitev meščanstvu. Vidimo na lastnem vzgledu, kako izkorišča to vprašanje meščanstvo sebi v prid. Danes je naš narodni položaj zelo težak ne le na zunaj, ampak tudi znotraj državnih mej. Sila močnejšega odločujc, a tudi mi smo krivci. Samo zedinjeni in svobodni narodi — veliki in mali — morejo biti trdni stebri mednarodne skupnosti in s tem mednarodnega miru, ki je pogoj človeški omiki.“

*

„...Nesmiselno pa bi bilo tajiti, da so vsopili Slovenci prostovoljno v to državno skupnost zato, da bodo imeli vsaj za rešeni del Slovenije za vselej mir. In če je zgodovinska resnica taka, potem ni dvoma, da hočejo biti Slovenci vprav v Jugoslaviji — Slovenci tudi v političnem pomenu. Kakršen pa je vzrok rojstva kake države, samo tak sme biti tudi namen državne skupnosti. To je Masarykov stavek, ki ga je izrekel, ko se je odrekel predsednikovanju. ...Jugoslavija je nastala na podlagi gesla o samoodločbi narodov, torej tudi Slovencev; da bi ta vzrok mogel upravičiti unitarizem, pomeni tajiti resnico...“

„Delavska Pravica“

18. jun. 1936.

„...Pri tem, da je krščansko socialistično delavstvo po svoji strokovni organizaciji vedno stalo v borbenih vrstah za delavsko pravdo, pa nikdar ni izgubilo zdrave zavesti, da mora vršiti kot najnaprednejši del tudi borbo za vse sloje slovenskega malega človeka. Vedno je zaradi tega ostalo glasnik združitve slovenskega kmeta in delavca v borbi za nov družabni red, ki danes vedno bolj jasno terja skupen nastop vseh, ki jim današnja krivična družabna ureditev odreka najosnovnejše pravice do življenja. Največji del slovenskega delavstva je zraščel iz kmečkega podeželja in bo

Agrarna reforma na Češkoslovaškem

Kako so Čehi in Slovaki porabili svojo narodno svobodo — Posedne razmere na Češkem in Slovaškem pred prevratom — Tujci na prvem mestu — Zakon o agrarni reformi.

Čehi in Slovaki so bili v marsičem deležni enake usode kot Slovenci in Hrvati. Dolga stoletja niso uživali narodne svobode, priključeni so bili bivši avstroogrski vladavini. Tuji gospodovalci so vdiral v njihovo ozemlje, prilasčali si njihovo zemljo in zasluževali narod. Enako kakor Slovenci in Hrvati s Srbi so si tudi Čehi in Slovaki ustanovili novo državo po padcu Austroogrške l. 1918. ter šli na delo, da v svobodni dr-

žavi ustvarijo boljše pogoje za razvoj obeh narodov.

Eno izmed najbolj perečih vprašanj, ki jih je bilo treba nemudoma rešiti, je bilo vprašanje razdelitve veleposestniške zemlje — vprašanje agrarne reforme. Še v večji meri kot v Sloveniji in Hrvaški je bila v novi Češkoslovaški državi zemlja last veleposestnikov, med njimi v veliki večini nemških grofov, baronov in knezov.

Knez Adolf Schwarzenberg je imel še l. 1920

1764 km² (176.400 ha ali 309.473 johov) zemlje.

Knez Lichtenstein je imel na Češkem in Moravskem

1462 km² (146.200 ha ali 256.491 johov) zemlje.

Grof Waldstein

470 km² (47.000 ha ali 82.456 johov) zemlje.

Toda to so le posamezni, najbolj značilni primeri. Povprečno je imelo na Češkem

703.577 posestnikov	635.745 ha ali	12.5%	celotne površine
776 veleposestnikov	1.804.542 „ „	35.6%	„ „

na Moravskem

465.343 posestnikov	362.115 „ „	16.6%	„ „
327 veleposestnikov	710.722 „ „	32.6%	„ „

v Šleziji

57.365 posestnikov	68.304 „ „	13.5%	„ „
79 veleposestnikov	204.117 „ „	40.3%	„ „

Te številke dovolj zgovorno povedo, v čigavi lasti je bila češka in slovaška zemlja in kakšno je bilo življenje češkega in slovaškega kmečkega ljudstva. Komaj četrtnina čeških in slovaških kmetov je imela toliko zemlje, da se je mogla na njej preživljati. Vse ostale množice kmečkega ljudstva pa so morale delati veleposestnikom ali kot stalni delavci (tavrharji, težaki) ali pa kot najemniki veleposestniške zemlje. Lahko si predstavljamo, kako silno je odmeval klic po razdelitvi veleposestniške zemlje med narodom, ki je tekom vojne in po vojni trpel silno lakoto in ki je ravnokar v svobodni državi svobodno zadihal.

Češko in slovaško kmečko ljudstvo pa v svoji zahtevi po razdelitvi veleposestniške zemlje od svoje države ni bilo prevarano. Kajti razven v enem primeru se v nobeni evropski državi vprašanje razdelitve veleposestniške zemlje ni tako korenito in dosledno rešilo kakor ravno v Češkoslovaški.

Koncem leta 1918. je izšel zakon, ki predpisuje, da mora vsak veleposestnik dobiti od države posebno dovoljenje za prodajo, zastavitev ali sploh kakršnokoli obremenitev svojega posestva. Začetek agrarne reforme pa je bil dan z zakonom z dne 16. aprila 1919, ki je ustanovil za razdelitev veleposestniške zemlje poseben „zemljiški urad“ in ki določa v svojem prvem paragrafu, da se „v svrhu ureditve zemljiške lastnine zaplenijo vsa veleposestva, ki ležijo v Češkoslovaški republiki.“ Pod veleposestvom razume zakon vsako posest ene osebe ali skupine solastnikov, ki obsega v mejah

vsled tega ostal zvezan z zahtevami in borbami slovenskega ljudstva...“

ne mirovne pogodbe, mednarodna zaščita manjšin) je bila pozneje v načelu določena odškodnina. Za osnovo odškodnine so vzeli vrednost posestva v letih 1913.—15. Razvrednotenja krone (od 1921—1923 za 35%) niso vpoštevali. To pomeni, da je bila resnična odškodnina za 35% manjša od vrednosti zemljišča v letih 1913. do 1915. Poleg tega so veleposestnikom, ki so posedovali nad 1000 ha zemlje, odtegovali še 40% prvotne odškodnine. To v resnici malenkostno odškodnino je država takoj izplačala ali pa jo obrestovala po 4%. Resnično vrednost je morala plačati država oziroma bodoči lastnik samo za živ ali mrtev inventar (živina, orodje).

Tako je določal zakon izvedbo agrarne reforme. V prihodnjem članku pa bomo videli, kako in s kakšnim uspehom se je ta zakon tudi izvedel.

(Po knjigi: Agrarna revolucija, dr. A. Sering, Berlin.) J. B.

Od tedna do tedna

Jugoslavija je v tenisu premagala Avstrijo. Prej je že zmagala nad Češkoslovaško in Francijo. V Evropi ima sedaj za nasprotnico samo še Nemčijo. Če premaga tudi Nemčijo, ji ostaneta samo še tekmi z Avstralijo in Anglijo. Anglija je trenutno svetovna prvakinja v tenisu.

Zveza trgovskih združenj za Slovenijo je zborovala v Brežicah. Med drugimi je bila sprejeta tudi zahteva, da naj se čimprej razpiše volitve v Zbornico za trgovino, obrt in industrijo, ki je bila pred kratkim razpuščena. Sklajeno je bilo, da trgovstvo glasuje za listo, kateri na čelu bo g. Jelačin.

G. Jelačin je imel govor, v katerem je izvajal, da je Slovenija zaključena gospodarska enota, ki mora imeti skupno in močno gospodarsko predstavništvo. Napori centralistov, da bi razbili to ustanovo, niso uspeli.

Tudi letos je Pesnica v spodnjem toku povzročila velike poplave. Nekatere doline ob toku reke so bile izpremenjene v prava jezera. Vzrok poplav je nedokončana regulacija, ki jo je pričela že Avstrija in ki se nikamor ne premakne. Do sedaj so prihajale samo komisijske, za delo pa niso nikoli zagrabili.

V zadnjih dneh preteklega tedna so bila velika neurja po različnih predelih Slovenije. Tako je 14. t. m. divjala nevihta nad Rajhenburgom in okoico. Toča je uničila ves letošnji pridelek. V petek pa je divjala nevihta nad novo-meško okolico, nad Cerkljami, nad cerkniško, tuhinjsko in savinsko dolino. Toča je bila debela do 5 cm, po nekaterih krajih pa še več. V Cerkljah je toča pobijala šipe. V cerkniški dolini je strela ubila enega delavca in eno kmetico. Škoda, ki so jo povzročila ta neurja, je ogromna. Po večini je v prizadetih krajih uničen ves pridelek.

V nedeljo so v Mariboru pričeli velike svečanosti v spomin škofa Slomška, velikega slovenskega prebuditelja in vzgojitelja. Višek bodo dosegle te proslave prihodnje nedelje. Vedno močnejše se pojavlja zahteva, da naj bo Slomšek proglašen za svetnika.

Ljubljana dobi šolsko polikliniko (bolnico za šolarje in študente), Maribor pa novo bogoslovje. V obeh primerih bo v glavnem omogočila zidanje banovina.

4. in 5. jul. bo v Podsmreki pri Vel. Laščah proslava stoletnice rojstva Stritarja, velikega slovenskega pisatelja in kritika.

Procvit tekstilne industrije in propadanje tekstilnega delavstva

Stanje tekstilne industrije in položaj tekstilnega delavstva sta značilna, kako je naša industrija zgrajena in kakšna gospodarska politika se vodi.

Tekstilna industrija, katere 80% je v rokah tujega kapitala obsega 224.000 vreten in 13.000 statev. L. 1925 je obsegala samo 161.000 vreten in 7.800 statev. Vzporedno s tem povečanjem kapacitete tekstilne industrije je rasel tudi uvoz tekstilnih surovin (bombaž, volna, svila, kodelja lan in juta), padal pa uvoz izgotovljenih tekstilnih izdelkov. L. 1925 smo uvozili 18.5 milijonov kg tekstilnih surovin, l. 1934 pa 44 milijonov in 700 tisoč kg. Nasprotno je uvoz izgotovljenega blaga padel od 29.6 milijonov na 6.6 milijonov kg. Za tekstilno blago (sirovine in izdelke), ki smo ga uvozili v razdobju 1925 do 1934 smo plačali 21 milijard 153 milijonov Din. V istem razdobju smo izvozili vseh poljedelskih in živinorejskih pridelkov komaj za 20 milijard 679 milijonov dinarjev. Uvoza tekstilnih izdelkov in surovin torej nismo mogli plačati s celotnim izvozom naših agrarnih produktov v istem razdobju.

Testilna industrija je pri nas zaščitena z visokimi carinami. Pod njihovo zaščito se je mogla tudi tako sijajno razviti, da krije danes skoro popolnoma potrebe notranjega trga. Vsled visoke carinske zaščite domače tekstilne industrije je padla vrednost uvoza gotovih izdelkov v 10 letih za 13 milijard Din. Od l. 1925 do l. 1934. se je carina na tekstilne izdelke povečala za 119%. Vsled tega je padal uvoz tekstilnih izdelkov in je država na carinah izgubila samo v letih 1930—1934 685,160.000 Din. Država je torej iz svoje blagajne dala tekstilni industriji vsako leto tekom te dobe 160 milijonov Din podpore. V tem tiči pravi pomen uvoznih carin za tekstilno industrijo.

Tako zaščitena tekstilna industrija v Jugoslaviji sijajno uspeva, kar dokazujejo sledeče številke. L. 1931 je 35 največjih podjetij imelo 159.7 milijonov osnovne glavnice, l. 1934 pa 49 podjetij 248.2 milijonov. Skupnih rezerv je imelo isto število podjetij l. 1931 106 milijonov Din, l. 1933 pa 195 milijonov Din. Vrednost nepremičnin in strojev je znašala l. 1931 842.3 milijonov Din, l. 1934 pa 1.186.800.000 Din. Končno se je v bilancah izkazani čisti dobiček povečal od 3,379.000 Din v l. 1931 na 12,972.000 Din v l. 1933, torej za 350%, dočim so se izdatki za mezde delavcev in plače nameščencev povečali le za 100%, t. j. od 41.5 milijonov v l. 1931 na 86.8 milijonov v l. 1933.

Tako prospeva v Jugoslaviji tekstilna industrija, ki je z 80% v rokah tujega kapitala, predvsem nemškega in češkega. Poglejmo še, za kakšne mezde dela delavstvo pri tako sijajno uspevajoči industriji.

Tekstilna industrija zaposluje v 460 podjetjih 49.218 delavstva, in

sicer 21. 316 delavcev in 27.902 delavk. Od tega je samo na področju Slovenije 225 podjetij s 13.101 delavstva (4759 moških in 8342 žensk). Povprečna dnevna mezda je za delavce tekstilne stroke Din 26.79, za delavke pa Din 20.53, tekstilnega delavstva skupaj pa Din 23.16. Vendar so med mezdami posameznih pokrajin velike razlike. Tako znaša povprečna mezda v Bosni 16.36 Din, v Srbiji 17.96 Din, v Dalmaciji 19.56 Din, v Hrvatski 21.58 Din, v Vojvodini 22.31 Din, v Sloveniji pa 24.94 Din. Razmerje med moškimi in ženskimi mezdami je tako, da je 57% delavcev plačanih nad 3 Din na uro, 67% delavk pa pod 3 Din na uro. Za eksistenčni minimum mora znašati povprečna dnevna mezda za posameznika Din 24, za 4 članko družino pa Din 56. Povprečna mezda tekstilnega delavca torej za Din 2.50 prekaša minimum, mezda tekstilne delavke pa je za Din 4 pod minimumom; za družinskim minimumom pa zaostaja mezda tekstilnega delavca (23 Din) za celih 33 dinarjev!

Toda povprečne mezde še ne podajo prave slike mizernega stanja mezd tekstilnega delavstva. Pravo sliko dobimo šele, če zasledujemo, kako posamezna podjetja plačujejo svoje delavstvo. V Karlovcu se dela 8—12 ur dnevno, za mezdo 5—12 Din dnevno. Tedenski zaslužek znaša 70 do 100 Din. V Vinkovcih traja delavnik 8—12 ur pri 5—25 Din mezde na dan. V Varaždinu je znašala mezda pred zadnjim štrajkom za ženske 1—2.50 Din na uro, za moške pa 3—6 Din na uro. Povprečni tedenski zaslužek je bil od 100—130 Din. Delavci hodijo v tovarno vsak dan iz 10—15 km oddaljenih vasi. V Leskovcu (Srbija) znaša povprečna mezda na uro 70 para. 80% delavcev zasluži 8—13 Din dnevno pri 12 urnem delovniku. V Dugi Resi znaša mezda od Din 1.70 do 6.90 na uro. Tu je regrutna komisija našla 80% mladeničev nesposobnih za vojsko! V Sloveniji znašajo mezde tekstilnega delavstva povprečno od Din 25—50 Dnevno. Imamo pa tudi tovarno v Mariboru, ki plača 8 Din dnevno!

Radi teh mizernih mezd je tekstilno delavstvo še mnogo bolj podvrženo boleznim kakor ostalo delavstvo. V Varaždinu je na 100 delavcev 23 delavcev bolnih na pljučih, dočim pridejo v Zagrebu komaj 3 tuberkulozni na 100 delavcev. V Karlovcu boleha 40% delavcev na pljučnih boleznih. V Vladislavcih v Slavoniji pa pride v „Slavonski industriji konoplje“ na 34 moških 34 obolenj ali 100%, a na 25 žensk 38 obolenj ali 152%. Končno naj navedem še, da je l. 1932 umrlo 166 tekstilnih delavcev in delavk, od teh 80 ali 48% na jetiki.

Na tem bednem položaju tekstilnega delavstva slone milijonski profiti tekstilne industrije v Jugoslaviji.

Obvestilo

Zaupnike in prijatelje „Sloge“, gospodarske in podporne zadruge slovenskih kmetov in delavcev, pozivamo, da gredo sedaj, ko ne moremo javno delovati, s podvojeno silo na delo. Agitacija naj se vrši od moža do moža. Razlagajte somišljenikom kmetom in delavcem namene zadruge „Sloge“, utrijte jih v prepričanju, da bo boljše šele tedaj, kadar se kmet in delavec postavi na lastne noge in otreseta vsiljenega varuštva. Če potrebujete kakšnih pojasnil zaradi organizacije, sporočite to takoj na naslov „Sloga“ r. z. z o. z. v Ljubljani, Trnovski pristan 14. Enako sporočite, če potrebujete osebne pomoči iz Ljubljane in pride v tem primeru kdo k vam in razloži zaupnikom podroben program naše zadruge.

Bodite požrtvovalni in izpodbujajte k požrtvovalnosti svoje prijatelje, znance in sosede. Brez žrtve še noben narod ni ničesar dosegel in tudi kmečko-delavsko ljudstvo se brez žrtve gospodarsko ne osamosvoji.

Sporočite nam vse primere protizakonitega preprečevanja združnega dela in naj vsak tak dopis podpišejo priče s polnim imenom in točnim naslovom.

Zavedajte se, da gre pravica in gospodarska svoboda samo pogumnim in požrtvovalnim ljudem. Kdor leži danes na zapečku in čaka, da mu boljše časi pridejo z neba, ta nima pravice pritoževati se nad slabimi razmerami. Vsak ima samo toliko pravic, kolikor si jih sam priboruje. To pravilo velja tudi v gospodarstvu.

„Sloga“ r. z. z o. z.
v Ljubljani.

Konkurenčni boj s pomočjo lokalnih trošarin

Društvo veletrgovcev in industrijalcev nam je poslalo dopis, katerega objavljamo. Dodali pa smo svoje mnenje o tem in podobnih vprašanjih.

„Neko slovensko pletilsko podjetje je ugotovilo, da je mestna občina Sarajevska na željo tamošnjih pletilcev povišala trošarino na pletilsko blago od dosedanjih Din 3.— na Din 12.— po kg. Ta ukrep onemogoča pri sedanjih že itak do skrajnosti navzdol potisnjenih cenah vsako zdravo konkurenco pletilskih izdelkov na sarajevskem trgu in so s tem zlasti prizadeti pletilci Dravske banovine. Nič manj pa niso prizadeti tudi konzumenti v Sarajevu, ki bodo odslej morali pletilske izdelke neprimerno dražje plačevati, ker je naravno, da bodo tamošnja pletilska podjetja izrabila ugodno konjunkturo, ki jo jim je ustvarila mestna občina z uvedbo neprimerne zaščitne trošarine.

Uvajanje lokalnih trošarin v zaščitne svrhe posameznih gospodarskih panog je brez dvoma škodljivo. Z njimi se ruši načelo svobodne konkurence in čisto po nepotrebnem in samo v korist maloštevilnih podjetij se umetno ustvarja dviganje cen za izdelke, ki jih ta podjetja izdelujejo.

G. minister trgovine in industrije bi storil veliko uslugo gospodarstvu, če bi se za take zaščitne trošarine pobrigal in izposloval, da se ukinejo. Če so zaščitne carine potrebne zato, da se zaščitni domača industrija napram inozemski, je to že razumljivo, ker gre tu za višje državne interese. Absolutno nedopustne in škodljive i za prizadeto gospodarsko panogo drugih krajev i za lokalne konzumente pa so lokalne trošarine, ki imajo zaščitni značaj.

Lokalne trošarine so dopustne le kot dopolnilni denarni viri takih občin, ki ne shajajo s svojimi rednim dohodki in tudi takrat le v okvirju najnujnejših potreb, ne smejo se pa uvajati le v korist posameznih gospodarskih panog. Take trošarine izpodkopujejo pristo konkurenco, ki je iz višjih državnih vidikov skrajno škodljiva in nevarna.“

Razumemo pletilce iz Dravske banovine, da jih bolj ukrep sarajevske občine, s katerim povišujejo trošarino za uvoz pletilnih izdelkov v sarajevsko mesto. Mislimo pa, da so razlogi, s katerimi se pritožujejo zoper ta ukrep, napačni. Mestne užitnine in trošarine so res

srednjeveška institucija in greh zoper svobodno konkurenco. Toda kdo pa danes še zagovarja svobodno konkurenco v gospodarskih krogih? Tudi pri nas, v naši državi, ko imamo še precej primitivne gospodarske razmere, imamo polno kartelov in drugih naprav, ki izpodkopujejo zdravo konkurenco. Sladkor, špirit, pivo, papir, steklo, cement, itd. se prodaja vse brez zdrave konkurence. Kartelirane so banke, zavarovalnice, tiskarne itd., da z njimi konzument ne more po načelih svobodne konkurence trgovati. Če kdo gradi in stavi stavbenikom ponudbe, se med seboj dogovore glede ponudnih cen, da ne moreš dobiti take ponudbe, ki bi odgovarjala zdravi konkurenci. Tako bi lahko naštevali še naprej, ne da bi bilo treba omeniti zunanje trgovine in državnih monopolov. Končno bi prišli do zaključka, da pri nas zdrave konkurence sploh v nobeni panogi ni, razen za kmete in njihove pridelke, kmetje pa da zaradi te zdrave konkurence prepadajo.

Ne vemo, zakaj bi zato ravno sarajevska občina morala varovati načela zdrave konkurence in zakaj bi bila ravno njena trošarina „iz višjih državnih vidikov skrajno škodljiva in nevarna.“ Tudi v Ljubljani imamo ta srednjeveški ostanek in se sedaj skoro za vsak artikel pobira pri vstopu v mesto užitnina. Zoper to užitnino, ki je zlastim okoliškim kmetom zelo škodljiva, se ni dvignil še noben mestni pridobitnik.

Podobnih „krivic“, kot te sarajevske užitnine, se dogaja našim industrijcem in trgovcem zmeraj več. Vse te pa zato, ker so stopili l. 1918. v to državo z napačnim gospodarskim in političnim programom. Naši pridobitveniki so bili zato tako navdušeni jugoslovenariji ves ta čas, ker so bili prepričani, da bo „dravska banovina“ izvozna pokrajina industrijskih izdelkov za ves Balkan in da bodo naši pridobitveniki eksploatirali gospodarsko vse južne pokrajine. V zameno zato so se pa udingali politiki Južnih pokrajin. „Vi doli politiko, mi zgoraj gospodarstvo!“ To geslo je bilo vzrok, da so naši gospodarstveniki ves čas po vojni politično stali v popolnem nasprotju s celokupnim slovenskim narodom in njegovimi interesi.

Naši gospodarstveniki se pa pri tem prezrli dejstvo, da more v državi obdr-

žati industrijsko in finančno moč le tisti, ki ima v rokah politično oblast. Prezrli so tudi, da tisti, ki ima politično oblast, hoče pridobiti tudi finančno in gospodarsko moč. Politika brez gospodarstva je posoda brez vsebine.

VSE NAROČNIKE IZ INOZEMSTVA OPOZARJAMO, da bomo vsem, ki lista ne bodo plačali do 15. jul. t. l. list ustavili.

Sarajevske užitimne iz državnih vidikov niso prav nič škodljive in nevarne, pač je pa škodljiva in pogubna slovenskemu narodu dosedanja politična usmerjenost pridobitnikov iz „Dravske banovine“, postala je pa sedaj škodljiva in pogubonosna tudi njim samim. Pričakujemo zato od njih skorajšnje politične preorientacije, kakor jim bodo kmalu vsi podobni problemi kot so sarajevske užitimne jasni in bo mogoče govoriti z njimi o organizaciji slovenske industrije, trgovine in obrti.

Kakor pa vidimo prav iz poročila o zborovanju trgovskih združenj v Brežicah, se v tem oziru že jasni. Prepričani smo, da bodo slovenski gospodarstveniki kmalu spoznali, da so vprašanja, v katerih se morajo priključiti slovenskemu kmetu in delavcu, t. j. večini slovenskega naroda.

Nemški begunci. Kakor poročajo češki listi, prihaja v Češkoslovaško vedno več beguncev iz nemških delovnih taborišč. Begunci pravijo, da je v delovnih taboriščih nezno in da so radi tega pobegnili.

Protizidovska lista „Judenkenner“ in „Stürmer“ po odloku nemške vlade „nekaj časa“ ne bosta izhajala. Ta sklep nemške vlade je v zvezi s pripravami za svetovno športno olimpijado, na katero vabijo Nemci posebno inozemce.

Za oboroževanje je izdala Nemčija leta 1935. 16 milijard mark (232 milijard dinarjev).

Anton Slodnjak:

Primož Trubar

Ob začetku 16. stoletja je vztrajalo evropsko človeštvo v mrzličnem nemiru. Napočila je spet enkrat tista nepojmljiva ura odločitve, ki se pritihočepi z „globojimi koraki“, a zadoni nenadoma v slehernem srcu kakor plat zvona. Dve najmočnejši oblikovalni sili evropskih duš: antična misel človeške svobode v duhovnem in socialnem ter individualnem pogledu je zadela ob krščansko misel pokorščine, zatajevanja in iskanja človeške sreče v posmrtnem življenju. V prvih trenutkih novega življenja je krščanska misel močnejša, protestant hoče še globlje doživljati zavest svoje vere v Boga, kakor jo je doživljal katoličan. Otresti se hoče posredništva cerkve in njenih služabnikov ter njenega poglavarja papeža. Iz čistega studenca božje besede — sv. pisma — se hoče napiti neomajne vere v Boga, ki mu je edino poročstvo zveličanja.

Toda ta pekoča žeja po čisti božji besedi je tudi posledica hudih socialnih in političnih pretresov, ki so razburkali dušo in telo človeka v šestnajstem stoletju. Srednjeveški fevdalni red hira in se spreminja v nekaterih deželah v prve podobe denarnega, drugod spet že — agrarne — kapitalizma. Fevdalno plemstvo se bojuje na življenje in smrt z naraščajočo močjo absolutnih vladarjev, ki polagoma preurejajo države v birokratske in militaristične organizacije. Skozi razpoke fevdalnega političnega in družabnega reda prodirata meščan in tlačan. Seveda bodo pretekla še stoletja, predno bosta prišla do odločilne besede v človeški družbi. V nekih pokrajinah vidimo, da se plemstvo začasno veže z meščanstvom, da celo hujška kmete na upor zoper lastne stanovske tovariše. (Seveda ni mogoče te kipeče dobe opisati v shematičnih stavkih. To, kar je bilo danes geslo, je bilo

jutri že prekleto in zavrženo. In protestantstvo samo je bilo, kakor hitro je v neki deželi zmigalo, prav tako nasilno zoper svoje nasprotnike, kakor katoliška reakcija.) Nemir človeške duše, ki ji daje nesmrtnost večno iskanje in zavračanje — absolutne resnice, ni bil od začetka krščanstva bolestnejši, kakor v 16. stoletju.

Novo življenje se vedno poraja v bolečinah. Njegov najbistvenejši znak je njegova veseljnost. Vihar njegovega notranjega ritma zanaša klice vsepovsod. Celó v na videz mrtvih puščavah ozeleni takrat prvo brstje, ki se razrašča v mogočna drevesa.

Takšna navidezna puščava je bila v 16. stoletju slovenska dežela. Razcepljena v nasilne habsburške kronovine, upravljana in izžemana od tujega in potujčenega fevdalnega plemstva, kolonizirana v mestih po neslovenskih prihajajočih, strta od kopit turških konj — je bila obojena na smrt. Toda le na videz. Narod, ki je živel v nji, je bil zdrav. V silni duhovni strasti je zidal cerkve in cerkvice po hribih svoje domačije, daroval vse za utešitev dušnega in telesnega nemira, romal na daljna božja pota, bojeval se sedaj s Turkom, potem spet z grajščaki. Sanjal o stari pravdi, ki je ni okusil od Pipinovih časov.

In zdaj ga zadene kakor sulica beseda o čistem evangeliju. Mahoma je v njeni luči dohitel evropske narode. Sezidal si je svoje svetišče besede — slovensko slovo in ni poslej več omahnil na poti človeške omike, čeprav mu manjka še najbistvenejše.

Letos se spominjamo 350 letnice one izvoljene posede, v kateri je naš narod dvignil zaklad svoje besede na oltar. Primož Trubar se imenuje genialni potomec dolenskega tlačana, ki nam je ustvaril vse, kar imamo danes svojega, na kateremkoli področju.

Vihar novega časa ga je odtrgal z domačega drevesa, krožil z njim med domovino in Nemčijo, kjer je pred 350. leti omahnilo njegovo trudno telo v smrt. Duha pa je v zmigoviti ljubezni daroval svojim rojakom. To ni bil verski agitator, kakor so ga spoznavali dosednji slov. zgodovinarji, to je bil rešilni genij svojega naroda, Kolumb, ki je odkril človeški omiki novo pokrajino, nov svet.

Trubar je dal Slovincem pravico do obstoja. Najmočnejši gibalni sili njegove viharne duše sta ljubezen do Boga, zlasti do njegovega najbistvenejšega atributa — ljubezen do pravice in resnice in pa ljubezen do slovenskega ljudstva. Žal, da se v življenjskih stiskah ni mogel do kraja razviti njegov genij. Kakor vse, kar je bilo pri nas velikega, tako je tudi on žrtev svojega občestva. Kot verski izgnanec ni mogel iti dosledno za svojim verskim genijem, kakor tudi ni mogel, ker je bil prvi slovenski pisatelj, živeč no večini v tujini, do kraja razviti svoje slovenske politične in socialne koncepcije.

Njegovo delo kaže znake, da bi bil obojega zmožen. Ne samo, da mu je cilj verskega boja — slovenska protestantska cerkev, tudi gesla o našem političnem in socialnem preporodu je prvi vsaj narahlo naznačil v svojih delih. Naravnost vzgledno za današnji čas je njegovo delo za hrvaško in srbsko slovo. V pravičnem spoznanju, da je pot Južnih Slovanov ista, je skrbel za srbsko in hrvaško knjigo skoro s tako vne- mo kakor za slovensko.

Zgodovinski razvoj je potrdil veličino Trubarjevega dela. Vse- mu narodu je bil in ostal vzor. Tudi tisti, ki so ga sovražili zaradi verske miselnosti, so ga ljubili zaradi narodne delavnosti. Danes ni Slovenca, ki se ne bi zavedal Trubarjevega pomena. Vsi vemo, da nam kličejo njegova dela strasten opomin, naj dvignemo njegov narod tja, kamor mu je on prvi pokazal pot: **v duhovno, narodno in socialno svobodo.**

Prežihov Voranc Jirs in Bavh

(Ponatis po neodvisni slovenski reviji „Sodobnost“).

„Tudi ti boš kupil cenejše!“

Oče je dolgo mislil.

„Naj bo, ali kovača napitnine fantu ter liter vina boste plačali!“ Udarili so.

Meni se je motilo v glavi, zgodilo se je, česar nisem več pričakoval, in zdaj se me je polotila otožnost. Slutnja, ki jo je razodeval očetov obraz, da je za tako ceno prodal le pod pritiskom razmer, me ni toliko vznemirjala, kakor zavest, da se bo vendarle treba ločiti od ljubljenih volov. — Potem se je zgodilo vse tako naglo: očetu so našteli denar, ki ga je ta pazno ogledoval, papir za papirjem, jih z raskavimi rokami preizkušal in ves sveženj novčanov s tresočimi rokami spravil za srajco.

„Želim vam srečo. Dobro žival dobite!“

„Pošteno sta plačana!“ je zatrjeval Poljanec. „Pri meni bosta

jedla deteljo in jeseni jih bom prodal v Celovec.“

Popili smo še liter vina in se odpravili. Zunaj je dolina postajala že mračna. Vola sta nestrpno čakala na odhod in nista slutila, da se je medtem v gostilni odločila njuna usoda. Oče je odvezal verige, katere sem jaz obesil preko ramen, in jima pritrtil kupčeve vrvi. Vola sta radovedno stegovala glavi in opletala z jeziki. Nato ju je oče potrepljal po bedrih.

„To je vajin novi gospodar!“ je predstavil Poljanca.

„Kako jima je ime?“

„Sivi je Jirs, beli pa Bavh!“ sem pojasnil jaz.

Ali to je bilo vse, kar sem spravil iz sebe. Šlo mi je resnično na jok. Hitro sem se obrnil v stran, da bi ne videl njunih oči, nato pa sem se hlastno spustil za očetom, da bi čimprej izginil za cestnim ovinkom. Za nama se je razleglo zateglo mukanje prodanih volov in mi trgalo dušo.

Bilo je že mračno, ko sva se razstala z zadnjimi sejmarji in se pognala s ceste v hribe. Lesovje se je tiho ovijalo reber in pobočij,

v njih še ni bilo življenja vigrednih noči, ampak jih je napolnjeval hlad padajoče slane. Skozi vejevje je zrlo jasno, svetlo modro nebo z bledimi zvezdicami. Na vzhodu je zasijal mesec in mesečina je motno lomila skrivnostne sence gozdnih globočin, iz katerih je strahotno odmevalo žvenketanje otvez na mojem hrbtu.

Vso pot sva molčala. Očeta je navdajal resen molk, ali roka, ki je sem in tja zamahnila skozi noč, je pričala, da se v njem predejo težke gospodarske skrbi. Mene je stiskal za grlo mir gozdne okolice, da občutki in misli niso mogli na dan.

Ko sva se povzpela na vrh slemen, za katerim je ležala naša luba, sva bila priča prelepega pogleda: vse, kar so oči dosegle, je bilo pokrito z blede peno mesečnega svita, skozi njo so se risale globoke, vijugaste dolinske vdrtine, že napolnjene s srežasto meglo, ki se je raztegovala po oprs- jih obraščenih slemen. Na desno se je vse skupaj polagoma potapljalo v široko, spečo, megleno ravan — tam je bila Podjuna. Pred

nama se je vzdigovala pošastna stena Karavank z vdirtinami, prepadi in grozečimi grebeni, katerih se je ovijal lesk snežnih odej. Mesečina je vso podobo te gorske pošasti pričarala tako blizu najinim očem, da bi že z iztegnjeno roko lahko dosegel njene prsi. Ali to je bila le zmeta. Ustavila svj se, da z očmi použijeva to široko in globoko skledo skrivnostne privlačnosti. Nato je iznenada prišlo iz mene:

„Zdaj bom dobil novo obleko za veliko noč...“

Tedaj je prišlo tudi iz očeta:

„Cena ti jo je požrla!“

Ni mi bilo čisto jasno.

„Poglej! Vola nista toliko vrgla, kakor sem prej mislil. Mogoče je še, ako se mi posreči, da tudi nove junce prav poceni kupim. Ali današnji sejm je bil slab začetek. Do novega sejma se lahko vse zopet spremeni, medtem cena zopet lahko naraste. Najemnina, požarna zavarovalnina pa ostaneta isti, ne brigata se za cene čisto nič. Razlika bo mogoče komaj zadostovala, da to zamašim...“

Po pisani zemlji

Gostilne v starem Rimu

Tudi v starem Rimu so imeli več vrst gostiln. Poznali so restavracije, gostilne, krčme in točilnice. Gostilne, kjer so prodajali samo kuhano vino so se imenovale „termopolum“. Samo v mestu Pompejih je bilo 19 hotelov, ki so bili vsi v bližini pristanišča, prav tako kot v naših manjših mestih, kjer so vse gostilne okrog kolodvora. V Pompejih, ki so do 2/3 odkopani, so do sedaj odkrili že 103 gostilne, kar je za mesto, ki je štelo 20.000 duš, lepo število.

Poceni življenje.

Napisi, ki so se v Pompejih ohranili na zidovih, nam pričajo, kako poceni je bilo življenje po gostilnah. Za eno noč je stala soba okroglo 30 para. Seveda so bile plače silno nizke. Dinar je v Rimu dobival 7 Din na dan, kar mu je zadostovalo za pošteno življenje. Nizka tarifa v hotelih nas ne sme začuditi. Še pred sto leti je stala hotelska soba v srednjem hotelu na Danskem 1.50 Din. O čistosti seveda ni bilo govora. Cene pijači in jedači so bile enake cenam sobe: vrč vina je stal v Pompejih 10 para, kruh 15 para, meso z dvema prikulama 1.20 Din.

Kakor pri nas...

Razne slike so nam ohranile običaje po starorimskih gostilnah. Pretepi so bili na dnevnem redu, nož je igral veliko vlogo. Po stenu so napisali opozorjali goste. „Mehovi, spoštovani bratci, priporočam eden izmed pametnih napisov, prišli ste sem, da si napolnite trebuhe s plemenitim sokom trte in ne da prelivate svojo srčno kri!“ Drug napis pravi: „Pozdravljajni, bratci pijanci! Polni smo kot sodovi. Naj se vino v nas kuha v miru. Ne izzivajte pretepa!“

Rimska posebnost.

Gostilničarji niso prodajali samo vina, ampak tudi gorko vodo.

Ljudje so rajši hodili v gostilno po vodo, kot da bi doma prižigali ogenj. Posebno najrevnejši so hodili po gorko vodo, ker so imeli doma taka stanovanja, da v njih ni bilo mogoče prižigati ognja. V splošnem so v gostilne zahajali revnejši ljudje. Visoka gospoda se jih je izogibala.

Cesarji zatirajo gostilne.

Prav radi tega, ker je gostilne posečalo v glavnem ljudstvo, so se cesarji bali gostiln, kot se da-

Po španskih veleposestvih

Dve popoldne... Na obeh straneh ceste se razprostirajo v nedogled rjava polja. Zavozimo v dolino.

Nasproti nam hiti cela množica. Kmetje vihte klobuke na palicah. Vzklikajo „Salud, salud!“ Mladega inženirja iz urada za Agrarno reformo, s katerim se vozim, navdušeno pozdravljajo. Žene, otroci, mule, starci, fantje, zreli možje, vse nas gleda skrajno napeto.

V nas vidijo ljudi iz urada za Agrarno reformo in bolj priljubljenega naslova ne bi mogli imeti. Podamo se po poti naprej, obdani od mladih bikov, mul in psov. Na koncu poti zagledamo gradič.

Kmet, ki me spremlja, mi ga s prstom pokaže in zmagoslavno pravi: „Tja je včasih prihajal vojvoda“. Sedaj je moral vojvoda-veleposestnik prepustiti svojo zemljo dosedanjim najemnikom. Zanjjo dobiva le še letno rento, ki znaša 4% vrednosti zemlje. Pod monarhijo je vojvoda navedel v katastru mnogo nižjo vrednost, kot jo v resnici predstavlja njegova zemlja, da bi plačal manj davkov. Danes dobiva 4% vrednosti, ki jo je naznačil. Ali mislite, da si ne puli las?

Kmet mi pripoveduje natančno zgodovino te zemlje: Do srede

našnji moderni diktatorji boje raznih sekt, tajnih družb, Iramazon-skih lož itd. Bali so se pogovorov in zarot, ki so se v njih kovale. Cesar Klavdij je celo hotel zapreti vse gostilne. Pa so mu svetovalci dopovedali, da bi tak ukrep ne odpomogel ničemer in samo še povečal nezadovoljstvo ljudi, ki sedaj v vinu potaplajo svoje trpljenje. Cesar je organiziral celo vohunsko službo po gostilnah. Vohuni so prisluškovali na vsako besedo. Zatirali pa so cesarji gostilne z različnimi ukrepi: Cesar Tiberij je prepovedal postreči gostu z več kakor dvema jedili. Cesar Klavdij je zapovedal, da smejo postreči z enim samimi. Neron je prepovedal prodajati mesne jedi.

preteklega stoletja je zemlja pripadala vasi. Služila je samo kot pašnik. Polastil se je je bogataš, ki je obogatel v trgovini s sužnji. Novi gospodar pa je stvar razumel drugače. Izpremenil je pašnike v polja. Kmetje, ki so prej delali zase, so sedaj obdelovali zemljo za trgovca s sužnji. Od trgovca jo je kupil neki španski grand, stric kralja Alfonza. Prihajal je večkrat v vas. Obljubljal je dobra dela, a od obljub do dejanja je dolga pot. Sedanja lastnica, njegovi hči je prišla samo enkrat v vas. Ona pobira samo rento. Letno je pobrala dohodke, ki so znašali 25% celotne vrednosti posestva, nekaj deset milijonov pezet. Kljub temu ni za nas napravila ničesar. Naše plače so znašale od 6 do 12 Din na dan. „Ali vidite olive tam doli? Žene, ki so jih trgale, so dobivale 4.50 Din za 16 ur dela.“

Prišla je republika. Zaželene agrarne reforme ni bilo.

Prišel je oktober 1935 in vsi, ki smo 1931 zahtevali agrarno reformo, smo bili odpuščeni. Celozimo je vladala v vasi strašna beda. Jedli smo travo in korenine rastlin.

Februarja je ljudska fronta zmagala na volitvah. Takoj po

zmagi smo poslali prošnjo na kmetijsko ministrstvo in nekaj dni pozneje so nam inženirji agrarne reforme prišli povedati, da nas bo Institut za agr. reformo naselil po posestvu. Žene, starci, otroci so jokali ob tej vesti. Nepopisno navdušenje je vladalo na vasi. Ljudje, ki smo celo svoje življenje stradali, se bomo enkrat do sitega najedli. Zemljo smo dobili 13. marca. Organizirali smo se v zadrugo. 115 kmetov nas je in 3450 imamo hektarjev. Dobili smo vsak 5000 pezet brezobrestnega posojila. Stari lastnici bomo plačevali 4% rento.

„In kako ste organizirani?“

„Institut nas je vprašal: kako hočete obdelovati zemljo, skupno ali posamezno? Volili smo, izpadlo je: posamezno. Toda v zadrugi ostanemo vseeno, ker skupno plačujemo obresti gospodarju.“

Zlata trdnjava. V ameriški državi Kentucky pravkar končujejo gradnjo trdnjave, v kateri bo ameriška vlada hranila največjo zalogo zlata, ki je bila kdaj shranjena na enem mestu.

Trdnjava je zgrajena na strateški točki, obdana od gričev, ki so opremljeni z najmodernejšimi obrambnimi sredstvi. Posebni oddelki konjenice in topništva bodo stražili trdnjavo in podrobno izdelan signalni sistem bo onemogočil vsako tatvino. Graditelji so mislili na možne gozdne požare in potres. V takem primeru je trdnjava v nekaj trenutkih preplavljena z vodo.

V tej trdnjavi bo ležala polovica ameriškega zlata v vrednosti 90 milijard dolarjev ali 4500 milijard dinarjev.

Eskimi poslušajo opere. Umetniki moskovske opere so pravkar zapustili rusko glavno mesto in odšli na gostovanje na obale ledenege morja, v severno Sibirijo. Peljali se bodo s transsibirsko železnico do Krasnojarska, odkoder jih bodo zrakoplovi prepeljali na skrajni sever. S seboj so vzeli kostume in oderske dekoracije.

Zazeblo me je. Karavanke so se nagnile čisto nad naju. Zadnje upanje je še komaj tlelo.

„Kdo dela ceno...“

„Tisti, ki ima denar...“

„Ali ga ni mogoče pobiti?...“

„To je gospoda...“

Pogum se je v meni takoj skrčil, ko sem slišal besedo: gospoda. To, kar sem si jaz pod to besedo predstavljal, je bilo ono, kar sem sovražil s prvim sovraštvom svoje mlade duše... Grof, gozdar, žandar, birič... V tesni zvezi, podzavestno, sem zraven slutil še duhovna, učitelja... dasiravno so mi starši do teh stanov vcepali spoštovanje in čeprav se je to našalo že na božji obstanek sam... Odpor je zopet kljuboval:

„Toda nas je vendar več, kakor gospode...“

„Resnica, ali mi ne držimo skupaj...“

Ne držimo skupaj! Izgubil sem se v nejasnem, grenkobnem razmišljanju in v vtisih stoterih, čudnih, med seboj pomešanih pojmov, katerim nisem mogel do dna. Ali na dnu mojega srca je zazvenela

nova struna podzavestnega sovražstva, spoznal sem novega sovražnika ob čisto stvarnem srečanju na današnji dan — onega, ki dela ceno in ki mi je mogoče požrl obleko, meni in ostalim otrokom... Iz pošastnih senc Karavank se je dvignila grda prikazen z razkrcenimi, smrdljivimi čeljustmi... Pravljíčnost mesečine se je pogreznila v prepad...

Namesto, da zmagoslavno pripočem domov z otvezami na ramenih, kakor sem si zjutraj domišljeval, sva se z očetom tiho in pritajeno približevala lučci, ki je nama že dolgo svetila skozi hišno okence. Mati in babica sta bili še pokoncu. Očeta je stiskala skrb, da je vola prepoceni prodal, zato je takoj, brez kakega uvoda, izvlekel denar in ga dal materi:

„Tukaj je, kar je!“

Upa polni materin obraz je spretel nemir. Ne da bi pogledala denar, je prizanesljivo pobarala:

„Kako je bilo?“

Oče je v kratkih potezah vse obrazložil. Mati in babica sta skušali prikriti razočaranje, kar pa

ni šlo. Radi tega se je najina malodušnost še povečala. Večerja nama ni teknila, akoprav sva bila izgledovana.

„Slabi odpustki so se pokazali...“ je vzdihnila mati.

Izmučen in poparjen sem se vlegel spat; ponoči sem se davil z grdimi sanjami, da me je babica nekajkrat prebudila. — — —

Vse je tako prišlo, kakor smo slutili.

Že prihodnji četrtek je šel oče na sejm na Štajersko. In kakor nalašč je tamkaj mrgolelo kupcev, cena je poskočila in za junca, ki sta imela tri metercente manj kakor Yirs in Bavh, je moral plačati preko dve. Govorilo se je splošno, da bo cena še poskočila, in pod tem pritiskom je oče kupil, čeprav v škodo. Brez volov nismo mogli biti. Od razlike izkupička je ostalo za najemnino, a za zavarovalnino že ni doseglo, še manj pa za obleke in za druge potrebščine... Na veliko noč, ko se je vse svetilo v novih oblekah, smo se mi stiskali v starih, oguljenih, pretesnih oblačilih...

2

Jetnik Til Oplaz, kmečki fant dobrih dvajsetih let, je za hip umolknil in se prevalil na pogrado, da so deske zajecale. Vlažni vzduh celice še ni vsrkal vase skelečega hlevskega duha, ki se je širil od njega. Zjutraj so ga bili potisnili v že itak prenatrpano celico, vsega raztrganega, resastega, zbitega, polnega zateklih bunk in podplutih oči. Bil je tako slab, da se je takoj pri vratih sesedel ob zidu. Videlo se mu je, da so ga premlatili. Jetniki so mu takoj napravili prostor na pogrado, odkoder so vrgli nekega potepuha. Bil je enajsti stanovalec celice, ki je uradno določena za štiri osebe in je imela tudi toliko prostora na pogradih. Ostali so čepeli na poplujvanih tleh. Dva sta bila tatova, dva potepuha brez papirjev, en goljuf, en posiljevalec, štirje komunisti in on — ubijavec.

Njegove temne, uporne oči, ki so med pripovedovanjem strašno žarele, so se zastrmele po tesni celici, kakor bi se prebudile iz težkih sanj: (Dalje prih.)

Maksim Gorki — mrtev

Leta 1868. se je v Nižjem Novgorodu rodil tapetniku Peškovu sin Aleksej, ki je pozneje postal slaven ruski pisatelj in borec za svobodo ruskega delavstva in kmetstva. Alekseju Peškovu je oče umrl, ko je imel štiri leta. Oče je namreč zdravil Alekseja od kolere, jo je pa pri tem sam dobil in radi tega umrl. Ker je bil nekaj krivec očetove smrti, ga mati ni mogla vzljubiti. Zanj je poslej skrbel ded. Mati se je namreč kmalu nato vnovič poročila. S sedmimi leti so ga poslali v šolo, a jo je po par mesecih zaradi bolezni opustil. Odslej ni nikdar več videl šolskih klopi in je vse svoje znanje dosegel kot samouk. Po ozdravljenju je moral takoj nastopiti težke življenjske izkušnje. Začel je s čevljarstvom in nadaljeval kot slikarski vajenec, pomivač sodov na Volgi, prodajalec ptičev, trgovski vajenec, učenec v delavnici za ikone, igralec diletantskega odra. Pozneje se odloči, da bo delal privatne izpite, a mu spodleti. Hoče študirati za vaškega učitelja, a življenjske prilike mu ne dopuščajo. Zato postane pek, hišni sluga, vstopi v gledališki pevski zbor (ob tej priliki sta bila preizkušena skupno s slavnim ruskim pevcem Šaljapinom, kjer je bil Gorkij sprejet, Šaljapin pa — odklonjen). Z devetnajstim letom ga je življenje tako utrudilo, da poizkusi samomor, kar se mu pa ponesreči, kljub temu, da si je prestrelil pljuča. Ko se je pozdravil, je zopet nastopil staro življenje. Postal je ribič na Volgi, železniški delavec, nočni čuvaj, čuvaj železniških prog, delavec v solarnah. Med tem časom je dvakrat prehodil vso južno Rusijo. Pri vsem tem delu in potepanju pa je prečital ogromno množino knjig, ki so mu širile obzorje in lajšale bridko življenje. Knjige so mu postale tako ljube, da je radi njih često stradal. Vsak čas je porabil za čitanje, da, celo lunino svetlobo je izrabil. S štirindvajsetim letom je začel pisati povesti in doslej njegovo pero ni mirovalo. Seznanil se je z uglednimi ljudmi, ki so mu pomagali pri nadaljnji izobrazbi in v kratkem času je postal znan po vsej Rusiji. Kmalu so se začeli širiti njegovi spisi tudi po ostali Evropi ter končno zajeli ves svet.

Maksim Gorki (Gorki je bilo njegovo pesniško ime in pomeni v ruščini „grenki“) je bil pisatelj najnižjih plasti ruskega naroda. V njegovih spisih nastopajo zločinci, zgubljeni, obupanci, ki so sicer silno sposobni ljudje, a jih uničijo razmere, v katerih žive. Gorki odkriva v človeku vse vrste strasti in junaštva, obtožuje družbo, pri vsem tem pa vedno opozarja na to, kaj bi se dalo doseči z vso silo in energijo, ki jo ljudje zgube v tem neurejenem in odvrtnem življenju. Svoboda človeka je najvišja zahteva Gorkega, svoboda za vsakega človeka, kajti le v svobodi je mogoč razvoj in napredek ljudi in družbe. Ker je neustrašen glasnik svobode, postane Gorkij ljubljenec najbolj revolucionarnih političnih strank. Gorkij ne ljubi takega življenja, kjer se nič ne spreminja, zato vedno opozarja na to, da je treba

delati in se skupno boriti proti enemu zlu človeštva — to je proti sebičnosti bogatašev, ki povzročajo vso bedo človeškega življenja. Gorki je bil globoko veren pisatelj. Imel je vero v človeka, ki bo nekoč premagal vse zlo in odvrtnosti v človeški družbi. „Vse, dokler se ne navadimo, da se veselimo človeka kot najlepše in najdivnejše stvari na našem planetu, vse doslej se ne bomo osvo-

bodili odvrtnosti laži, ki vlada v našem življenju. S tem prepričanjem sem prišel na svet, z njim bom odšel, a odhajajoč bom trdno prepričan, da bo nekoč na svetu priznано, da je svetinja nad vsemi svetinjami — človek.“ Zato je vedno govoril, da „smo prišli na svet, ne zato, da bi se sprijaznili z odvrtnostjo življenja, marveč za to, da se borimo s to odvrtnostjo in da jo tudi premagamo.“

Med bolniki na Studencu

Na dolgem tesnem hodniku je pet, šest moških postav naslonjenih na zid ali na okna. Rdeče hlače, dolge roke, ki jih ni kam spraviti in ki so postale popolnoma nepotrebne. Neka nepopisna tuga je v teh očeh. Tako gleda žival, ki jo mučijo.

— Jaz sem...

— Bom jaz povedal, ti zdaj molči! — ga prekine zdravnik.

Debel, dobrodušnega obraza stoji shicofrenik ob vratih in z očitnim užitekmu poslušaja zdravnika, ki pripoveduje o njem. Vendar, kako rad bi sam govoril!

V oddelku sede za mizami epileptiki. Ob vratih sedi na stolu resen mlad moški s pristriznimi brki. Pazljivo obrača glavo proti oknu.

— Mati se je jokala, brata imam... to je škandal... Drug mlad bolnik naglo hodi po oddelku in vpije. Poteze na obrazu ima skrajno napete, usta raztegnjena v ogorčenem srdcu.

— Seveda, če pozabljate na boga, bog je naša edina tolažba, naša rešitev je bog, spoštujte boga... Zdrave, normalne ljudi zapirajo sem, med norce...

Za mizo stoji dobrodušen starček in neumorno dviga tri prste v zrak. Njegove oči prosijo, naj mu vendar verjamete.

— Ste zadovoljni, gospod doktor, da smo vas obiskali? —

— O da, le pridite! — se napol dviga bolnik, ki sedi sam v kotu in si domišlja, da je zdravnik. Hip nato sedi že zopet v istem položaju, izgubljen, nem, brez misli.

Bolnik s pristriznimi brki se je nenadoma zasmel. Diskretno, z roko pred ustmi. Sosed, ki ga je pogledal, se je tudi zasmel. Čuden, nebrzdani smeh je nenadoma prevzel vse bolnike.

Kažejo na nas, spogledujejo se in se smejejo. Tudi kak epileptik raztegne usta v žalosten nasmeh.

— Vi pa čitate? —

— Da, vedno čitam, pravi bolnik v črni sukni, pred kupom knjig in novin.

— Politika vas zanima? — ga sprašuje nekdo.

— Da, čitam, vse, tudi ponoči, meni ni treba spati, — pravi smeje se.

Na suhem, bledem obrazu ni nič nenavadnega — toda oči — noben normalen človek nima takih oči.

— Gospod Rotšild, kako je z vašo papirnico? In z vašim kapitalom? Saj ni nič res, da imate toliko denarja, — zbada zdravnik namišljenega Rotšilda. Še pred hipom brezčuten obraz nenadoma oživi.

— Ta je bil v Franciji, pa se je ponesrečil, ampak vsesкупaj ni bilo tako hudo, kot si domišlja.

— Pa še zelo hudo, ugovarja bolnik s prekmurskim naglasom. Če človeku trgajo kosti... in kaže košček kosti, ki ga ima privezanega okrog vratu.

Rad bi povedal svojo zgodbo, vsakemu posebej bi jo povedal... če bi ne bilo tu gospoda doktorja in paznika.

Divji, neartikulirani glasovi, skakanje čez mizo...

Star, sključen možiček bi rad dal nekemu roko. Toda zaman moli svojo suho roko proti nam, nihče ne iztegne svoje, da bi mu jo stisnil.

— Le pojdite, pojdite in se spokorite že enkrat, — nas podi bolnik, ki je bil doslej miren.

— Čas je za kesanje, jaz sem vaš stvarnik, me ne poznate — Alojz Herzeg, vaš stvarnik?...

— Porka M..., ha-a! — vpije nekdo za zaklenjenimi vrati.

Prekmurec hiti z nami k vratom, rad bi nam še nekaj povedal, toda paznik že zapira vrata in samo še bolnikova roka je obupno iztegnjena za nami.

Koliko bi rad povedal bolnik v teh par sekundah, dokler so odprta vrata njegove celice!

— Nekaj bom prosil...

— Zdaj ne, jutri, — pravi zdravnik.

— Jutri pa ni treba! —

Vrata celice se zapirajo.

— Poslušajte, takoj bom... toda že naslednji hip je sam v svoji celici, sam s svojimi zmedenimi mislimi.

— Ta še samo za košček kruha prosi včasih in za papir, da kaj zapiše, drugih želja nima več...

*

„Gospa“ s torbico v rokah se sprehaja po oddelku. V kotu sta dve krčevito objeti skuštrani ženski postavi.

Bolnica z razjedenimi ustnicami in nosom se zaklinja, da je še nedolžna, prav tak kot je prišla na svet, in gospod Šerko, ki so rekli, da je... jih bo že zatožila, vse bo zatožila očetu, saj bodo enkrat že prišli sem...

— Parliamo anke la lingua italiana!.. vzklika patetično in mahla z rokami.

Nihče ne poslušaja „gospo“, ki bi rada pripovedovala, kako je šivala, na Dunaju ali nekje drugod; zaman že desetih pričjenja svojo zgodbo.

Ko zapuščamo oddelek, hiti za nami in vpije:

— Ampak želodec imam zdrav, vse prebavlja, č...

Paznica je zaprla vrata.

V novem, moderno zidanem delu splotja je vse drugače. Široki hodniki, zračni prostori.

Veranda z vrsto miz in klopi. Kakor v kakem internatu sede tu bolnice, vsa-

ka na svojem prostoru, se smejejo, pojejo, kriče ali nemo gledajo predse.

Postarna bolnica z dolgimi dlakami na obrazu, naslonjena na okno verande, vpije:

— Kje je tu kultura... Kultura, kultura!...

— Traj-la-la!... prešerno poje stara žena in poskakuje na svojem sedežu.

Debela Prekmurka nikakor ne more vdeti igle, a rada bi šivala; jezi se, godrnja:

V tou prokletou lublanskou varaši... na sprotke, pa v Martjance de trbelo iti...

Nihče ne razume njene zmedene prekmurščine.

Nekako čudno dostojanstveno sedi med bolnicami gospa s staromodno frizuro, visokim ovratnikom, na las podobna fotografijam odličnih dam, grofic ali baronic.

Brez zanimanja gleda pred se, kakor da sedi v čakalnici tretjega razreda kakega podeželskega mesta in čaka na vlak.

V majhnem oddelku je težek vzduh, vpitje, smeh.

Bolnica v temni bluzi krčevito drži roko enega izmed gostov in vpije v svojem štajerskem narečju.

Suha, stara ženska stoji na klopi.

— No, kaj je, teta? — jo sprašuje zdravnik.

Starica se razburja.

— Jaz nisem nobena tvoja teta; drugim govori teta, meni ne... Stopa s klopi, kaže svojo črno jopo, oponaša ljudi, ki si z roko brišejo nos in se spakuje. Pa zopet naglo stopi na klop, sklepe roke in zaprosi:

— Še pridite!... še pridite... jaz sem dekla božja, še pridite, prosim...

Dajte stari, ubogi mamicini dinar! Suha, majhna dlan je proseče iztegnjena proti vam, oči se srečno zasvetijo, ko ugledajo majhen, svetel novc.

— Ta me pa smatra za Kristusa, — pravi zdravnik, a bolnica že isti hip pada pred njim na kolena in vzklika:

— O moj Jezus! —

— Ta pa ne mara naše hrane, —

— Ko je pa zanič, kdo pa naj je to, kar vi kuhate... godrnja bolnica.

Neža je pa zelo vesela. Takoj je pripravljena z duhovitim odgovorom.

— Vam je lahko, ki se v avtomobilu vozite, jaz sem pa 12 let prala... pravi zdravniku.

— Ta je pa splavila in parkrat se je že hotela zastrupiti, pa zmirom tako, da jo je nekdo videl... Le čakaj, enkrat se boš zares zastrupila, ji žuga zdravnik.

— Se ne bom, ne, saj previdno delam, — se smeje ta.

— Kaj pa je zato, če sem splavila... saj vse tako delajo! Ampak nisem jaz plačala...

Mnogo jih je, ki prosijo domov. Saj je dom to, kar je najgloblje vsajeno v dušo vsakega človeka in v množici pojmov, ki so v bolnikovi zavesti pobledele, je ta ostal morda edini jasen. Toda vrata Studenca so zaprta, previsoki so zidovi, ki oklepajo najžalostnejša vseh življenj.

Katarina Špur.

Po slovenski zemlji

Slovenci pod Italijo

Slovenski otroci naj pozabijo slovenski. Kako Italijani potujčujejo slovenske otroke v Julijski krajini, je precej znano. Italijani so odvzeli vse domače šole in povsod vpeljali italijanski učni jezik. Povsod so samo italijanske knjige. Tudi otroški vrtci so italijanski. Vse to pa še ne pokaže pravih uspehov. Življenje v družini obvaruje slovenske otroke koli-

kor toliko pred potujčevanjem. Zato so Italijani sklenili, da morajo slovenski otroci čimdalje hoditi v šolo. Sedaj slovenskih otrok ne bodo oproščali pred koncem obvezne šolske dobe. Tako jih hočejo fašisti kolikor mogoče dolgo držati pod potujčevalnim pritiskom.

Jemljejo nam zemljo. Že dolgo časa so nakupovale italijanske banke sloven-

sko zemljo. Slovenski kmetje, ki so strašno zadolženi radi davkov in težkega gospodarskega položaja, morajo prodajati svojo zemljo. Sedaj so Italijani začeli čisto po načrtu naseljevati italijanske kmete na nakupljenih slovenskih kmetijah. To je največja nevarnost, ki nam grozi. Narod brez zemlje ni več narod. Slovenci v Jugoslaviji se morajo zavedati, da je slovenska zemlja kakor veliko posestvo, vsem Slovincem skupaj izročena.

Čudno predavanje. V Trstu je te dni neki italijanski književnik bral predavanje Tresića-Pavičića, književnika iz Dalmacije. Predavanje je imelo naslov: Imperializem in njegova zgodovinska nujnost. Tresić-Pavičić se navdušuje nad starim Rimom in njegovo naslednico Mussolinijevo Italijo. Italijanska vojna proti Abesiniji in zasedba Abesinije po njegovem mnenju nista imperializem ampak zgodovinska potreba. Italija da je izvršila zgodovinsko nalogo s tem, da je Abesince oropala svobode. Tresić-Pavičić se poteguje tudi za sporazum z Mussolinijevo Italijo.

Stavimo ena proti sto, da je g. Tresić-Pavičić v notranji jugoslovanski politiki najčistejši jugosloven. Za njega je zasedba slovenskega Primorja čisto gotovo tudi samo zgodovinska nujnost.

VSE NAROČNIKE OPOZARJAMO, da bomo nehali pošiljati list tistim, ki ga v najkrajšem času ne bodo plačali ali pa naročili z dopisnico.

Slovenska vas.

Nekje na Slovenskem stoji vas. Razmere, ki vladajo v njej so zelo značilne za ves naš narod.

V davnih časih, ko je bila na površju JNS, se je potegoval v naši vasi za župansko čast in še bolj za tisto, kar je z njo v zvezi, mož, ki vam je že v naprej vedel, koliko glasov bo dobil. Ko je potem slovesno zasedel župansko mesto, je pri odmeri občinskih podpor ubogim in pri oddaji občinskih javnih del dosledno uporabljal zasebni izvod volilnega imenika.

Vsi občani brez izjeme smo morali odobravati delo, to se pravi vsi, ki smo bili od njega odvisni in takih nas je 90%. Saj veste, kako je pri nas doma! Kopicca otrok, malo kruha, nič denarja, veliko slabe volje in nič korajže...! Mož je bil lesni trgovec. Kupoval je les, oddajal vožnje, dela v gozdu in tudi nabiranje malin, gob in jagod. Možu je porasel trebušček in s trebuškom samozavest, Zopet je kandidiral, in to pot za višjo čast. In občani? Pomislite, mi, povišne slovenske duše, smo moža sklatili z oblakov, da se je znašel na tleh. Pa mislite, da si je iz tega kaj storil? Kaj še! Skril je lovke, kot polž roge, hinavski povetil oči in se proglasil za — čujte in strmite — narodnega mučenika!

Tudi njegov protikandidat je zanimiv. V onih davnih časih je bil slab državljani, danes pa je zvest. On je dobavitelj za cestni gramoz. Ker se je lesna trgovina skoro docela ustavila, iščemo sedaj pri njem drobcev kruha. Kamen je treba razstreljevati, razvoziti, oblikovati kupe. Dela je dosti in mož računava z našim veseljem do dela. Tudi drugim stremeljenjem se ni odrekal. Najboljši dokaz za to je, da nabira sodelavce: krojača, ki bi rajši krojil gospodom kot da obrezuje naš „cajh“, rentnika, ki je seveda revež kot mi, bil pa je v Holandiji in se čudi, da smo tako omejeni in se držimo naših hribov in skalnatih njiv.

Oborožen s takimi sodelavci bo mož že prihodnji mesec zmagal na občinskih volitvah.

Nekaj pa nas je, morda več kot mislite, ki bi radi videli, da bi postala občina gospodarska in upravna enota, kjer bi bili vsi občani enakopravni. Kaj mislite, da ga med nami ni dobiti, ki bi bil zmožen upravljati občino? **Kmet.**

Devica Marija v Polju.

Gospodarstvo naše občine. Naša občina leži v lepi ljubljanski okolici. Je zelo bogata, še bogatejša pa je na raznih občinskih aferah, ki zadevajo samo takozvane ugledne može, gostilničarje in večje posestnike, katerim ni bilo drugega mar, kot da so sedeli na svojih stolčkih in prikimali raznim strankarskim mogočnejem. Tem ni bilo mar ljudstva, niso vprašali, ali zmore težke tisočake za občinske doklade ali ne. Tisti, ki bi doklade lahko plačali — saj so med vojno obogateli —, pa so bili sami davčni izvedenci in sedeli v davčnih odborih. Za malega kmeta, za obrtnika se ti ljudje niso brigali. Šlo jim je samo za lastne koristi in koristi žlahte. Posledica takega zanemarjenega gospodarstva je par milijonov dolga, katerega so brez vednosti ljudstva naredili za trikrat predrage stavbe, ki so se plačevale brez prave kontrole. Dolgovi pa sedaj leže na plečih kmeta in obrtnika in vsak pošten človek se vprašuje, kje se bo jemalo.

Dobili smo tudi novo stranko, z njo nov odbor, ce, ki zopet pravijo, da se morajo občinske doklade zvišati. Mi kmetje smo pa odločno proti vsakemu zvišanju davkov in do grla smo siti raznih obljub, ki kar dežujejo na kmete. Mi hočemo nestransko občinsko gospodarstvo in zato imamo tudi večino ljudstva za seboj. Zato bomo tudi zmagali pri bodočih občinskih volitvah. Skupno bomo nastopili v „Slovenski fronti“. Zadnji čas je, da se oprimmemo gesla starih kmečkih možakarjev, ki so pravili, da prej ne bo dobro na svetu, dokler ne bosta potegnili kmet in delavec skupaj. Nočemo povišanja doklad in bremen, saj je bilo samo lansko leto v naši občini 1300 rubeži in tudi davkov plačamo preveč: 160.000 Din letno. Po rubežih se vidi v kakšnem položaju se nahajamo, po davku pa izgleda, kakor da bi imeli milijone. **Bor.**

Stari trg pri Rakeku.

Nihče iz našega kraja se dosedaj še ni oglasil v našem listu. Morda bi iz našega molka kdo sklepal, da je pri nas vse v najlepšem redu, da srečno in zadovoljno živimo. Toda kakor povsod, tako živi tudi pri nas delovni narod življenje kitajskega kulija. Kmet dela od zore do mraka, pri tem pa si stiska pas, ker je lanska letina že pošla. Zaslužka pa ni. Tudi delavstvo je po večini brezposelno. Samo v naši občini je preko 500 brezposelnih. Kako je njihovo življenje, si pač lahko predstavljamo.

Mnogi so začeli s svojo glavo misliti o gospodarski krizi in izhodu iz nje. Ne zaupajo več onim, ki jim je ljubezen do bližnjega vedno na jeziku, ki nas tolažijo z boljšimi časi, z bodočimi javnimi deli, s koruzo in še z mnogimi lepimi besedami. Pomoč je potrebna takoj — dejanj njihovih pa ni! Kvečjemu pride tu ali tam koruza, seveda ne zastoni, nekaj para ceneje jo dobimo kot pri trgovcu. Seveda — kdor nima denarja, ne dobi nič. Kadar se bližajo volitve, imajo ljubezni za vsakega posameznika.

Pred kratkim se je neki mož izrazil: „Pa čeprav pravijo, da se ni nič izboljšalo, je gotovo, da sedaj vsaj svobodno zborujemo.“ Vsi pa se vprašujemo, kdo

svobodno zboruje? Spomladi je skicala Zveza delovnega ljudstva zborovanje, a je bilo predčasno prepovedano. Sedaj se samo govori o shodu Združene opozicije v Prezidu, ljudi shod zanima, številno bi se ga udeležili, pa so ljudje, kakršni je zgoraj omenjeni mož, že začeli z gonjo, sumničenji, obrekovanji in ovadbami.

Tukajšnji delavci, kolikor smo še zaposleni, smo organizirani v „Zvezi lesnih delavcev“. Strinjamo se z Združeno opozicijo in smo za skupen nastop, ker le v skupni borbi bomo zmagali. Obsojamo ene, ki trdijo, da so za zboljšanje sedanjega neznosnega stanja, pa še oklevajo s skupnim delom. Zakaj to oklevanje? Če so oni zadovoljni s svojim položajem, se njihova zadovoljnost slabo obrestuje za nas. Vsi, ki garamo in trpimo, ki hočemo svobodo in demokracijo, kličemo na skupno delo za „Staro Pravdo“.

Cevel.

Kamnik.

Koncert del. pev. zbora „Solidarnost“ je v nedeljo 7. t. m. moralno zelo dobro uspel. Zbor je nastopil pri polni dvorani. In to kljub temu, da je nekdo podal izjavo, da so delavski koncerti že doigrani. Posamezne točke programa so bile podane v splošno zadovoljstvo občinstva tako, da je zbor moral nekatere pesmi ponavljati. Občinstvo ni štedilo s ploskanjem, toda na nekaj moram opozoriti in sicer, da pretiran aplavz, kakor cepetanje z nogami in zbijanje s stolji ni na mestu.

Posebno delavske pesmi so izzvale pravo navdušenje. Globok vtis je napravil govor gospoda Strgarja, župana mesta Kamnika. Slikal je žrtve, katere doprinajajo delavski zbori predno naštudirajo program za koncert. Povdaril je, da kjer je pesem, ni slabih src in da „Solidarnost“ vrši veliko kulturno delo med delavstvom kamniške okolice. Zaključil je svoj govor z željo, da bo tudi delavstvu enkrat zasijala boljša in lepša bodočnost. Da, gospod Strgar, to tudi mi upamo! Delavstvo nosi ponosno glavo pokoncu, ker se zaveda, da s svojim poštenim delom živi ves svet.

Duplica.

Tukaj se pripravlja za 28. t. m. velika prireditve. Agilni delavci tovarne „Remec“ ustanavljajo svoje delavsko kulturno društvo. Dne 28. junija pa namravajo prirediti ustanovno proslavo. Vabili bodo delavska kulturna društva. Program se obeta zelo bogat. Zato delavci, delavke, od blizu in daleč, pridite, da bomo številni! —ičrov.

Rudarsko delavstvo hoče razjasnitve!

Neznosni položaj v rudarskih revirjih zahteva, da se razmere izboljšajo. Z mesečnim zaslužkom 10 šihrov, z 209.50 do 250 dinarji se ne da živeti. Ne da se živeti s par kilogrami moke, ki jo dobe naše sestradne družine, dokler ne dobimo potrebne količine masti, krompirja, fižola, riža, sladkorja in drugega.

Skliče naj se javno zborovanje. Na tem zborovanju naj akcijski odbor poroča o razdelitvi dobav premoga. „Slovenec“ je poročal, da so se naročila premoga zvišala na 1800 ton, na drugi strani pa poročila Delavska politika, da so se naročila zvišala samo za 600 ton mesečno. To pa našega položaja sploh ne more izboljšati, kajti z enim šihrom na mesec rudarjem ni nič pomagano.

Spori med obstoječimi skupinami naj se končajo! Ustvari naj se skupnost vsega delavstva. Predlagamo, da se akcijski odbor razširi na zastopnike trgovcev, obrtnikov, kmetov, žena in brez-

poselnih in da potem ta odbor potegne vso napredno javnost v borbo za naš obstoj in proti zapostavljanju slovenskega gospodarstva. Zahteva naj pravilno razdelitev naročil premoga! Slovenija naj kuri s slovenskim premogom.

Razpišejo naj se volitve v Bratovsko skladnico, katere bi se morale po zakonu izvršiti že februarja 1935. Izvede naj se sanacija pokojninske blagajne!

Maribor.

Na pobudo Ženskega društva se je vršil dne 18. t. m. sestanek zastopnikov 25 mariborskih društev z namenom, da izvolijo mladinski inicijativni odbor za priprave kongresa mladine za mir, ki se bo vršil pod okriljem Društva narodov v Ženevi od 31. avg. do 7. sept. 1936.

Sestanek je odprla predsednica Ženskega društva, ga. Maistrova, ki je v lepih besedah orisala smotre tega kongresa in pozvala mladino, da deluje zanj.

Nato je predala vodstvo sestanka delegatini mladinske sekcije Ženskega društva, Herti Haasovi. Ta je razvila program ženevskega kongresa ter predložila delovni program inicijativnega odbora. H temu je poročal tudi delegat inicijativnega odbora akademikov ljubljanske univerze. Po živahni diskusiji je sestanek prišel do naslednjih zaključkov:

1. Inicijativni odbor tvorijo zastopniki vseh društev, ki hočejo sodelovati.

2. Izvoljen je izvršni odbor: predsednica Herta Haas, podpredsednik Karlo Medved, tajnik Androjka Viljem, tajnica II. Kovačič Andrina, blagajnik Domiter, odborniki Kralj Marino, Angleiter Zmago, Reberšek Karl. Delegirani pa bodo v odbor še zastopniki drugih društev.

3. V delovni program je bilo sprejeto: organiziranje mitinga, dneva miru, stiki z ostalimi inicijativnimi odbori, popularizacija dneva miru, proglašenje mladine in dr.

Prvi korak k delu mladine za svetovni mir je s tem v Mariboru storjen. Poskrbeli bomo zato, da bo naša mladina dostojno zastopana v mednarodnem mladinskem parlamentu.

Sestanek je potekal v lepem in složenem razpoloženju. Vabimo vsa društva, ki še niso zastopana, da se udeleže prihodnje seje, ki jo bomo pravočasno objavili.

Inicijativni odbor mladine za mir Maribor.

UPRAVA SPOROČA

Razveselil nas bo obisk v našem lokalu: Ljubljana, Breg 12/II.

Vračajte list vsi tisti, ki ga ne mislite naročiti in plačati! Plačujte v zneskih 3, 6, 9, 18 in 35 Din, da nam olajšate knjiženje!

Če si plačal, shrani položnico! Slovenci v tujini bodo z veseljem čitali naš list. Pošljajte nam njihove naslove!

ZAUPNIKI!

Od Vašega dela je odvisen obstoj lista! Zahtevajte sezname naročnikov svojega kraja, naročilnice za pobiranje naročnine in bloke za tiskovni sklad!

Organizirajte mesečno pobiranje naročnine!

Ureja in za uredništvo odgovarja dr. Joža Vilfan. - Izdaja konzorcij „Stare pravde“. Predstavnik Stane Vidmar. - Tisk J. Blasnika nasl. Univerzitetna tiskarna in litografija, d. d. v Ljubljani. - Odgovoren L. Mikuš.